

FRÅGOR FÖR DAGEN

Befolkningskrisen

50 milj. fler människor varje år

Världens folkmängd ökar årligen med ett antal som uppskattas till 46 miljoner och som möjligen i verkligheten är 55 miljoner, meddelas i en statistisk analys i "Demographic Yearbook 1960", som nyligen utsänts av FN. Under de senaste 40 åren har siffran stigit med över 1 miljard, varav 400 miljoner, dvs. 40 procent, under det senaste decenniet. Största delen av den årliga befolkningstillväxten faller på Asien, 22—33 miljoner, där 56 procent av hela jordens befolkning nu bor. Totalsiffran för 1959 var enligt årsboken 2 miljarder 900 miljoner och beräknas för 1960 till i det allra närmaste 3 miljarder.

Den påvisade enorma befolkningsökningen kommer sannolikt inte att avtaga, tvärtom är ytterligare faktisk och relativ ökning att förutse. Samtidigt bör tas i betraktande den starka urbaniseringen över stora delar av jorden. Detta kan icke bättre åskådliggöras än genom den starka tillväxten av de största städerna i världen. Av FN:s nyhetsförmedling framgår att Stor-Tokio med ett invånarantal av 11.370.000 numera överträffar New York, som har 10.700.000. Ordningföljden för de följande åtta är: London ca 8.222.300, Los Angeles ca 6.742.700, Chicago ca 6.220.900, Calcutta ca 5.909.000, Paris ca 4.823.250, Philadelphia ca 4.342.900, Detroit ca 3.762.350, och Kairo ca 2.993.000. De socialmedicinska problemen får en helt annan karaktär inom stora stadsanhopningar än inom glesbebyggda områden.

Över hälften (38) av världens 73 storstäder med en miljon invånare eller mera ligger i Asien, medan det näst största antalet — 17 — finns i Europa. Resten är spridda över Afrika (3), Nordamerika (7), Sydamerika (6) och Sovjetunionen (2).

Flera män än kvinnor i vissa länder

De flesta europeiska länder har ett överskott av kvinnor, och detsamma gäller de flesta staterna i Sydamerika, Förenta staterna och Sovjetunionen. Flera män än kvinnor har däremot Canada, Australien, Nya Zeeland, största delen av Asien (Indien och Kina medräknade), Centralamerika och öarna i Stilla havet. Totalsiffran på basen av statistik från 204 länder och områden omfattande 80 procent av världens befolkning blir dock 50,1 procent kvinnor och 49,9 procent män, fastslås i FN-årsboken.

Spädbarnsdödlighet

I Guinea, Uganda, Sikkim norr om Indien och Nordrhodesia dör över 200 av 1.000 levande födda spädbarn före ettårsåldern. Dessa fyra länder har därmed världens högsta spädbarnsdödlighet. I Indien, Tanganjika, Tunisien och Brasilien är siffran över 150 och i 17 andra länder ligger den på över 100. Kontrasten är iögonenfallande när man jämför med de länder som har den lägsta spädbarnsdödligheten: Island 16,4 (fortfarande per 1.000 levande födda), Holland 16,5, Sverige 16,6 och den europeiska befolkningen i Nordrhodesia 16,9.

Nativitetsunderskott i Sverige

En översikt av befolkningssiffrorna i Sverige påminner om att födelsetalet sjunkit från 27 promille vid sekelskiftet till cirka 20 promille år 1920 och ner till 14 promille enligt senaste uppgifter. Det är Svenska Handelsbankens tidskrift Index som kommer med dessa påpekanden. De nordiska grannländerna, som även visar sjunkande nativitet, har dock väsentligt högre födelse-tal än Sverige och i Storbritannien, Schweiz och Österrike har nativiteten fortskridande ökat. Dödstalet har hållit sig konstant omkring 10 promille, varför födelseöverskottet krympt till 27.000 år 1960 mot 40.000 tio år tidigare. Då förhållandena i fråga om spädbarnsdödlighet, äktenskapsfrekvens och giftermålsålder för närvarande är bland de gynnsammast tänkbara är en ökning av fruktsamheten enda möjligheten att bryta den bekymmersamma befolkningsutvecklingen. Som tänkbara orsaker till den sjunkande fruktsamheten anföres dels standardskillnaden mellan barnfamiljer och icke barnfamiljer, en fortskridande förflyttning från landsbygd till städer med deras trängre lägenhe-

ter samt bostadsbristen. Den totala befolkningen väntas stiga med 11 procent fram till 1975 men ålderssammansättningen förändras markant, så att personer över 65 år ökar mer än 40 procent under åren 1960—1975 medan i yrkesverksam ålder, 15—64 år, befolkningen endast ökar med 4 procent under åren till 1965, 2 procent under åren 1966—1970 och 0,4 procent under åren 1971—1975. Denna ogynnsamma åldersfördelning kommer att minska tillgången på arbetskraft och det är tveksamt om denna till någon väsentlig grad kan motverkas genom invandring. Erfarenheterna har visat att en stor procent av invandrad arbetskraft efter ett par år ånyo återvänder till hemorten. Under 50-talet har nettoimmigrationen varierat mellan 1.700 och 18.000 personer årligen. Under 1960 invandrade cirka 26.000 medan 14.000 utvandrade.

Sydsvenska Dagbladet Snällposten, som refererar uppgifterna i Index gör själv den 9 sept. 1961 i en ledare en jämförelse med utvecklingen i Frankrike. I detta land var siffran före andra världskriget nere i ungefär nuvarande svenska siffror med nativitetsindex mellan 14 och 15 promille. Man lyckades med befolkningspolitiska åtgärder få siffran att stiga till närmare 20 promille, vilket innebär att antalet födda per år stigit från 600.000 till över 800.000. Denna socialpolitik arbetar med moderskapsbidrag, hyresbidrag, familjebidrag och särskilt hemmafrubidrag. En trebarnsfamilj där hustrun arbetar i hemmet har sålunda cirka 3.000 svenska kronor om året i bidrag uppdelat med ungefär hälften på barnbidrag och hälften på hemmafrubidrag, som bortfaller om makan tar förvärvsarbete. Dessutom förekommer skatteavdrag på så sätt att skilda skatteskalor och uttagsprocent gäller beroende på antalet barn. För en familj med cirka 7.000 kronor om året kan fördelarna i vissa fall uppgå till mer än hälften av lönen. Bördan av dessa utgifter bärs i princip av de ogifta arbetstagarna via en socialförsäkringsfond till vilken arbetsgivarna betalar en viss procent av företagets lönefond.

Befolkningsförskjutningen i Sverige

Nya siffror ur statistiken från 1960 års folkräkning visar att 51,5 procent nu bor i städerna och 48,5 procent på landsbygden. Kvinnoöverskottet fortsätter att minska och nu går det 1.005 kvinnor på 1.000 män i Sverige. Kvinnorna do-

minerar dock fortfarande i tätorterna särskilt i åldersgrupperna 15—25 år. Genomsnittligt finns det fler män än kvinnor i alla åldersgrupper upp till 54 år men i städerna finns det flera kvinnor redan från åldersgruppen 15—19 år medan på landsbygden kvinnorna får överhand först i grupperna 70—74 år. Åldersfördelningen i de nya drabantstäderna kring Stockholm speglar väl byggnadsperioden. Så är t. ex. i Abrahamsberg gruppen 15—20-åringar mycket stor, i Vällingby gruppen 5—10-åringar dominerande och i Hässelby ännu yngre årgångar, sammanhängande med att Abrahamsberg blev färdigbyggt under 40-talet, Vällingby och Hässelby först under 50-talets början respektive slut.

Urbaniseringen torde fortsätta. Man räknar med att befolkningen i tätorterna kommer att öka med 20 procent medan glesbygdernas befolkning minskar med 8 procent. Detta kommer att kräva ökade utgifter för bostadsbyggnader, gator, vatten och avlopp etc. Samtidigt kommer glesbygdsbefolkningen att få allt svårare att klara sina utgifter för vägar, skolor m. m. Artikeln slutar med ett frågetecken för de olika former av barnbidrag som föreslagits för att råda bot på tendenserna. Vi vet alltför litet om orsakerna till fruktsamhetens förändringar och ännu mindre om möjligheterna att påverka dem. Här krävs mera grundforskning innan man kan hoppas på att kunna utforma en ny och mera framgångsrik familjepolitik.

Livsmedelsöverskottets användning

Ekonomiska och sociala rådets ekonomiska utskott har godkänt en resolution rörande ett förslag om upprättandet av en fond på 100 miljoner dollar för att under en övergångsperiod genom FN:s förmedling utnyttja världens överskottslager av livsmedel i kampen mot hungern och som hjälp till den ekonomiska utvecklingen av U-länderna. Resolutionen, som förelagts av Förenta staterna, godkändes efter en debatt om en femårsplan för utnyttjande av dessa överskottslager som utarbetats av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO på anmodan av generalförsamlingen. I resolutionen anmodas regeringarna att meddela sin inställning till den föreslagna fonden på 100 miljoner dollar i pengar och överskottslivsmedel vid generalförsamlingens session som inleds i september samt vid FAO:s nästa konferens.

Cancerförebyggande vård

I San Diego, Californien, USA, har under de senaste fyra åren ett stort projekt genomförts med undersökningar av cellprov från slidekretet från 193.393 kvinnor. Meningen är att årligen alla kvinnor på detta sätt skall undersökas för att utesluta kräfta i livmoderhalsen. Av de undersökta cellproven fann man avvikande fynd i 3.705 fall varav cancer kunde diagnosticeras i 653 fall. I det stora flertalet var dessa cancrar i sin allra första begynnelse och kunde snabbt definitivt botas. Parallellt undersöks alla fall av livmoderkräfta som på annat sätt har upptäckts för att kontrollera effekten av de årliga kontrollerna. År 1960 dog 28 patienter i kräfta och det stora flertalet av dessa hade aldrig sökt läkare förrän kräftan var långt framskriden. Endast i två fall hade ett laboratoriefel konstaterats. En intervjukontroll visade att i genomsnitt 62 % av vuxna kvinnor anmält sig till denna hälsoundersökning med högre frekvens i högre socialgrupp (88 %) och lägre i de lägre grupperna.

Sjukhusinfektioner i barnavdelning

I Helvetica Paediatrica Acta redogör lasarettsläkaren F. Karlström för erfarenheterna från barnsjukhuset i Karlstad som är relativt nybyggt och under de sista sjutton åren gjort stora ansträngningar för att bemästra sjukhusinfektionerna. Det visar sig att ungefär 6 % av de 15.000 barn som under denna tid vårdats på sjukhuset ådragit sig sjukhusinfektioner men denna frekvens har år från år avtagit. Det fanns inga hållpunkter för att de antibiotica som använts på avdelningen framkallat resistens hos bakterierna eller för övrigt ökat sjukhusinfektionernas svårighetsgrad. Ungefär en tredjedel av de ådragna infektionerna uppträdde i första veckan av sjukhusvistelsen och ytterligare en tredjedel i den andra veckan. Flertalet infektioner utspelade sig i övre luftvägarna medan de epidemiska sjukdomarna spelade en obetydlig roll. Under sommarmånaderna minskade antalet sjukhusinfektioner. Tre barn dog av infektioner ådragna på avdelningen, i fjorton fall var infektionen en bidragande dödsorsak. Som en väsentlig erfarenhet noteras att barn som vårdats i små rum mindre ofta ådrog sig sjukhusinfektioner än barn som vårdats på större salar.

Brödet

Brödinstitutet, som är ett informations- och propagandaorgan för bagerinäringen, lämnar regelmässigt information om bröddvanorna och utvecklingens gång. Av denna information att döma skulle konsumenterna numera i större utsträckning än tidigare välja grovt bröd i stället för de söta brödsorterna. Förhållandet bör dock ej ge anledning till några förhoppningar. Dels är ändringen under ett antal år helt ringa, ej heller är det möjligt att bedöma uppgiftens reella betydelse. Ett allmänt intryck är väl att ett riktigt och sunt matbröd, som samtidigt är attraktivt nog, ännu icke framställs fabriksmässigt. Det bör också noteras att den ökade grovbrödskonsumtionen, om sådan förekommit, sammanhänger med lantbefolkningens övergång från hembakning till inköp av fabriksbröd.

»Vi och vår hälsa»

HULTAFORS

**fysikalisk-dietisk kuranstalt enskilt
sjuk- och konvalescenthem**

Postadress: HULTAFORS

1.000 fot över havet.

Lämplig rekreatiorts.

Alla moderna badformer,
elektricitetsbehandling, massage.

Vegetarisk och blandad kost.

Individuell diet.

Överläkare: Dr I. UNHÄLL

Mod. priser. Inga drickspengar

Begär utförligt prospekt.

Telefon Borås 950 50.